Jaarverslag Open State Foundation **2019**

Accountability Hack 2019. Foto: Sebastiaan ter Burg, CC BY 2.0

Inleiding

Een overheid met een intrinsieke wil om open en inclusief te zijn, is voorwaardelijk voor een vitale democratie. Alleen wanneer overheden hun informatiestromen ruimhartig ter beschikking stellen aan de maatschappij, kan die maatschappij politiek en macht controleren, en kunnen er economische en sociale voordelen mee worden opgedaan.

En als je het anno nu hebt over een transparante informatiehuishouding van de overheid, dan heb je het over *digitale transparantie* en over een van de belangrijkste middelen daartoe: *open data.* OSF heeft al heel wat resultaten op haar palmares rond het ontsluiten van overheidsdata. Daarmee bedoelen we het op een machineleesbare (en dus: analyseerbare) wijze, duurzaam ontsluiten van informatie van overheden en andere publieke instellingen. Dit doen we sinds onze oprichting in de stellige overtuiging dat overheidsinformatie van ons allemaal is, en voor iedereen vrij toegankelijk moet zijn.

Open data verschaft burgers, media, bedrijfsleven en bestuurders immers een gelijke informatiepositie ten opzichte van de overheid. Dankzij open data kunnen bovendien analyses worden gemaakt en nieuwe inzichten worden verkregen die leiden tot beter geëquipeerde besluitvorming, zowel op politiek als economisch vlak. Tegelijkertijd zijn open data de sleutel naar nieuwe, innovatieve toepassingen die de maatschappij verrijken en economische of creatieve waarde creëren.

Voor u ligt ons jaarverslag over 2019. Een jaar waarin onze kleine organisatie in transitie was, met wisselingen in het team. Ook een jaar waarin enerzijds een verbreding van onze werkzaamheden werd ingezet, maar waarin we vooral ook opnieuw iedere dag de handen uit de mouwen staken om bij te dragen aan het ideaal van (digitale) transparantie door de Nederlandse overheid.

Alle projecten die we uitvoeren staan ten dienste van die missie. Hierbij valt te denken aan het ontsluiten van data die nog zit opgesloten bij overheden, het bouwen van digitale tools of databases om die data voor een groter publiek beschikbaar te maken, het werken aan campagnes, beleidsbeïnvloeding, adviestrajecten, communicatie en evenementen. Ook trachten we meer en meer het grote(re) publiek te bereiken met ons verhaal, en ondersteunen we waar we maar kunnen hergebruikers van open data.

Dit verslag is zoveel mogelijk ingedeeld volgens de vier strategische doelen die in de afgelopen periode leidend zijn geweest. Vaak beslaan projecten echter meerdere van deze doelen dus een strikte scheiding is niet altijd te maken:

1. Het bewegen van overheden tot meer transparantie en publiceren van open data.
2. Ontsluiten van informatie als open data en beschikbaar maken voor hergebruik.
3. Kennisdelen, bevorderen van bewustwording en het ondersteunen van hergebruik
4. Duurzame organisatieontwikkeling van Open State Foundation.

Het bestuur van Open State Foundation,

Ton Zijlstra (voorzitter)
Carlien Roodink (penningmeester)
Nora Buur (secretaris)
Mathieu Paapst (bestuurslid)

1. Het bewegen van overheden en publieke instellingen tot meer transparantie en publiceren van open data

Door mee te denken over transparantiebeleid, advies te geven aan overheden over open data en het geven allerhande van presentaties en lezingen, ijvert Open State Foundation in brede zin voor meer transparantie van publieke instellingen.

1.1 Open Defensie

OSF zette in 2019 met eerste stappen op het gebied van een transparanter ministerie van Defensie. Bij dit minst-open ministerie zijn er veel kansen op meer transparantie en het ontsluiten van datasets - met tegelijkertijd oog voor de soms gevoelige informatie of zelfs staatsgeheimen die daarin schuilgaan (en blijven). Dit project wordt mede mogelijk gemaakt door steun van Open Society Foundations.

Zo bleek uit vergelijkend onderzoek van OSF dat het Nederlandse ministerie van Defensie van Nederland op het gebied van open data achterloopt bij bondgenoten Frankrijk, Verenigd Koninkrijk en Verenigde Staten. Ook vroegen we aandacht tijdens de begrotingsbehandeling voor een actieve deelname van het ministerie van Defensie in Rijksbrede Data-inventarisatie en de publicatie van meer open datasets in 2020 en de suggestie voor het aanstellingen van een Open Data Coördinator bij het ministerie van Defensie die het proces naar meer transparantie kan begeleiden.

Open State Foundation is ook actief bij het aanjagen van meer transparantie rondom de zaak Hawija, waarbij meer dan 70 burgerslachtoffers vielen. Open State Foundation geeft hierbij gevraagd en ongevraagd advies over hoe het ministerie in de toekomst meer actief openbaar kan zijn, en data beter kan publiceren om maatschappelijke controle mogelijk te maken.

1.2 Wet open overheid

OSF houdt zich al jaren bezig met de Wet open overheid (Woo), die de Wet openbaarheid van bestuur (Wob) uit 1980 moet gaan vervangen, en zet zich in om de wet doorgang te laten vinden, zo 2019. De Woo, die voortkomt uit een initiatiefvoorstel van Groenlinks en D66 in 2016, legt nadruk op actieve openbaarheid, machine-leesbare verstrekking, bredere reikwijdte van de wet, handhaving met een informatiecommissaris en het opstellen van een informatieregister.

De wet werd al in juni 2016 aangenomen door de Tweede Kamer, maar werd na een negatieve ‘quick scan’ niet verder behandeld door de Eerste Kamer omdat hij te duur en arbeidsintensief zou zijn om in te voeren. Een te snelle conclusie, zo bleek later uit informatie die we kregen via, nota bene, de wob. Nadat in het regeerakkoord van Rutte III werd vastgelegd dat het kabinet in samenspraak met de indieners alsnog een gewijzigd voorstel zou indienen, is in januari van dit jaar een wijzigingsvoorstel naar de Tweede Kamer gestuurd. Hoewel de Woo wat betreft de actieve openbaarmaking een verbetering is ten opzichte van de Wob, toont OSF zich ook kritisch over de herziening waarin belangrijke elementen uit het originele voorstel - zoals bijvoorbeeld de invoering van een informatieregister- zijn gesneuveld.

Ondertussen heeft OSF zich ingezet voor een ambitieuze implementatie van de Woo en zijn we contact blijven houden met de indieners en onderzoekers van KOOP (uitvoeringsorganisatie van het ministerie van BZK, verantwoordelijk voor overheidspublicaties). Hiermee hebben we destijds invloed uitgeoefend op onder meer

de keuze van categorieën waarbinnen informatie actief moet worden geopenbaard, zoals bijvoorbeeld besluitvorming, subsidies en Wob-verzoeken.

Daarnaast hebben we dit jaar opnieuw waar we maar konden gehamerd op een gezamenlijke aanpak waardoor niet iedere overheidsorganisatie zelf het wiel gaat uitvinden, standaardisatie en machine-leesbare verstrekking van data in plaats van het werken met pdf-documenten. De herziene wet leek aanvankelijk in de tweede helft van 2019 naar de Kamer te gaan, maar tot op heden is nog onduidelijk wanneer dat daadwerkelijk gaat gebeuren. OSF blijft de wet ook in 2020 kritisch volgen, en trekt daarbij samen op met journalistenclubs NVJ en VVOJ.

1.3 Public Sector Information (PSI) Directive & een open Handels- en UBO-register

De politiek-bestuurlijke aandacht voor een open overheid groeit zowel op het Europese als het Nederlandse toneel. Dankzij wetten en richtlijnen die in behandeling zijn of nog geïmplementeerd moeten worden zal de beschikbaarheid van kwalitatieve overheidsinformatie en open data de komende jaren toenemen. Daarbij is het van belang dat OSF samen met andere partijen kritisch de implementatie en uitvoering van deze wetten blijft volgen met als doel dat de samenleving kan beschikken over actuele, betrouwbare en herbruikbare overheidsinformatie. Voorbeelden van wetten en richtlijnen die nu actueel zijn Public Sector Information (PSI) Directive, de wet op het instellen van het UBO-register met een lijst van uiteindelijk belanghebbenden van bedrijven.

Op initiatief van OSF heeft vervolgens een coalitie van twintig organisaties het Europese parlement verzocht om gratis toegang tot Handels- en UBO-registers te realiseren. Uiteindelijk is de PSI-Directive aangenomen met een verbod om Databankenrecht in te zetten om hergebruik te beperken. Daarnaast is de PSI-Directive uitgebreid met een Europese ‘High Value Datalijst’. Op deze lijst staat ook Company info en Company Ownership. Deze zogeheten High Value Datasets zullen beschikbaar gesteld moeten worden als gratis beschikbare data via API’s.

De herziene richtlijn moet door Europese lidstaten binnen twee jaar geïmplementeerd worden. OSF is betrokken bij het implementatieproces en werkt samen met het ministerie van Binnenlandse Zaken en de Kamer van Koophandel. Uitdagingen zijn daarbij het huidige verdienmodel van de KvK, de precieze definitie van company info en ownership en privacy-bezwaren. Inzet van Open State is om de richtlijn zo te benutten dat zoveel mogelijk relevante data uit het Handels- en UBO-register wordt ontsloten. Dit is een lang bevochten doelstelling van OSF, vanwege het belang voor verantwoording, anti-corruptie, rechtszekerheid, vrije nieuwsgaring en innovatie. Ook heel 2019 was het openen van Handels- en UBO-register nog een van onze lobby-speerpunten. We trekken samen op met gelijkgestemden, en worden daarbij gesteund door Open Society Foundations.

1.4 Open Government Partnership en Actieplan Open Overheid 2018-2020

Onder de paraplu van het het internationale Open Government Partnership (OGP), een waarin ruim 70 landen zijn verenigd om samen te werken aan open overheden, wordt in Nederland gewerkt aan het Actieplan Open Overheid 2018-2020. De lidstaten maken elke twee jaar een nieuw actieplan met concrete punten die moeten leiden tot meer transparantie. In Nederland wordt het project geleid door het ministerie van BZK, en Open State Foundation werkt mee aan twee van de elf ‘actiepunten’: Open

Besluitvorming en Open Wob. We hebben bovendien zitting de zogeheten multi-stakeholdergroep van het Actieplan.

Sinds januari 2018 heeft OSF binnen het actieplan de (mede-)verantwoordelijkheid voor 2 van de 11 punten: Open Besluitvorming en Open Wob. Onder Open Besluitvorming werken we samen met provincies en de VNG aan het ontsluiten van data van alle vormen van besluitvorming bij lokale en regionale overheden via een centraal platform. Op het moment van schrijven doen 110 gemeenten en 5 provincies mee, en de verwachting is dat dit aantal in de tweede helft van 2019 nog flink zal stijgen.

Onder de noemer Open Wob werkt OSF aan een gestandaardiseerde wijze van het publiceren van wob-verzoeken en -besluiten. Zo'n standaard ontbreekt, evenals een centrale plek, waardoor er nauwelijks sprake is van hergebruik van de informatie die vrijkomt na een wob-verzoek. Via ons platform OpenWob.nl worden wob-verzoeken nu verzameld en ontsloten. Voor de gemeente Utrecht hebben we bovendien een speciaal platform gebouwd: OpenWob.nl/Utrecht, waarop Wob-verzoeken automatisch via een dashboard en als open data worden gepubliceerd.

Deze inspanningen lopen vooruit op de toekomstige Wet open overheid (Woo), die overheden gaat verplichten om alle Wob-verzoeken te publiceren. Om dat straks op een effectieve wijze te implementeren, werkt OSF samen met een kopgroep van overheden aan een standaard waarin verzoeken kunnen worden gepubliceerd en aan een centrale ontsluiting. In juni 2019 is uiteindelijk een concept-standaard voorgelegd voor een openbare consultatie, en zijn de deelnemers aan de pilot de standaard intern gaan testen.

Tot slot is OSF opnieuw aanwezig geweest bij de mondiale OGP Summit, dit jaar in Ottawa. Onze directeur kon dankzij een beurs van OGP naar Canada reizen en heeft op de conferentie onder meer een bijeenkomst geleid over vertrouwen in overheden in landen met hoge inkomens en het aandeel daarin van transparantie. Sprekers bij die bijeenkomst waren bewindslieden uit Noorwegen en Zuid-Korea, de CTO van Microsoft Canada en vertegenwoordigers van het maatschappelijk middenveld uit onder meer Estland en het Verenigd Koninkrijk.

1.5 Gebrekkige aansturing op open data

Het open databeleid in Nederland is te vrijblijvend en de decentrale aanpak bij de overheid schaadt de resultaten. Dat is de stevige conclusie van het afstudeeronderzoek dat masterstudent bestuurskunde Anne Dijkstra van de Universiteit Utrecht in de eerste helft van 2019 heeft uitgevoerd bij en onder leiding van OSF. Anne heeft de 'open data governance' in Nederland, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk tegen het licht gehouden en vergeleken, om te concluderen dat Nederland op essentiële onderdelen achterloopt bij de andere twee landen.

Gekeken is waarom Nederland achterloopt en hoe de ontsluiting en standaardisatie van overheidsdata in Nederland kan worden verbeterd. Dit heeft geresulteerd in een aantal concrete aanbevelingen, waarmee OSF de lobbystrategie op dit punt heeft kunnen aanscherpen.

Min of meer in ditzelfde kader was adjunct-directeur Tom Kunzler in mei 2019 een van de sprekers in een hoorzitting in de Tweede Kamer met de titel 'datasamenleving en democratie'. Hier heeft hij namens OSF onder meer het belang benadrukt van een

gelijke informatiepositie van iedereen in Nederland, en ging hij in op de wenselijkheid van transparantie van het online politieke debat en de (on)toegankelijkheid van het verkiezingsproces (waarover elders in deze rapportage meer).

1.6 Tijdelijke Commissie Digitale Toekomst

Overheden die transparant zijn over welke informatie ze opslaan en maatschappelijk relevante datasets zonder beperkingen beschikbaar stellen, geven de samenleving meer grip op informatieprocessen en digitale ontwikkelingen. Dat was de strekking van de inbreng van OSF bij de tijdelijke commissie Digitale Toekomst (TCDT) van de Tweede Kamer.

Directeur Wilma Haan hield op uitnodiging van de Kamer een pleidooi voor meer digitale transparantie van overheidsinformatie en algoritmes, en ging in op de belangrijke rol van publieke controle op de macht. Ook gaf OSF de Kamerleden een aantal aanbevelingen mee om uit te werken in een 'open tenzij'-visie. De serie hoorzittingen moeten de commissie helpen richting te geven aan het parlementair onderzoek naar de vraag hoe de Tweede Kamer "meer grip kan krijgen op de gewenste en ongewenste ontwikkelingen samenhangend met digitalisering". Het eindrapport van de TCDT wordt halverwege 2020 verwacht.

1.7 AVG-transparantie

In de eerste helft van 2019 heeft OSF alle Nederlandse ministeries, provincies en gemeenten de 'registers van verwerkingen' opgevraagd, soms met hulp van de wob, en ze vervolgens allemaal onderzocht. Sinds de invoering van de privacywet AVG zijn organisaties verplicht in een Register van Verwerkingen vast te leggen op welke manieren persoonsgegevens worden verwerkt, in welk systeem de data zit en met welk doel de data wordt gebruikt. Uit ons onderzoek is gebleken dat maar een op de vijf overheden (89 van de 379) het register openbaar gepubliceerd heeft.

De publicaties hierover hebben er al toe geleid dat in ieder geval alle ministeries hun privacyregisters overzichtelijk online hebben gepubliceerd. Het actief openbaar maken van de registers van verwerkingen, en zo burgers enerzijds meer inzicht geven in wat de overheid verzamelt en overheden anderzijds grip laten krijgen op hun informatiehuishouding, blijft ook een speerpunt voor OSF.

Het onderzoek naar de registers heeft er ook toe geleid dat OSF meer inzicht heeft gekregen in de kwaliteit van de registers. Dat helpt ons bij de ijver voor een alternatief voor het -helaas- in de Wet open overheid gesneuvelde informatieregister, ook een van onze wensen.

1.8 Pulse en Symantec SSL-beveiliging

OSF beheert de website Pulse.OpenState.eu. Deze site checkt of websites van publieke instellingen beveiligd zijn met bijvoorbeeld https en SSL-beveiliging. Dit is vereist voor veilige gegevensoverdracht. Elke maand scannen we circa 2000 overheidsdomeinen, en in februari 2019 is er een grote scan voor zorg- en onderwijsdomeinen gedaan.

Berichten hierover zijn periodiek opgepakt door landelijke media zoals zoals NOS, NRC, de Volkskrant, Tweakers, en RTL Nieuws. De aandacht heeft er mede voor gezorgd dat veel instellingen hun onveilige websites hebben verbeterd. Eind 2019 was 92 procent van de overheidsdomeinen op de juiste wijze beveiligd, bij zorg- en onderwijsinstellingen was het allebei 70 procent.

1.9 Open OV
Samen met Stichting OpenGeo heeft OSF zich dit jaar ingespannen om de beschikbaarheid van mobiliteitsdata te vergroten. Ondanks toezeggingen van TransLinkSystems (TLS) en vervoersbedrijven wordt data over vervoersstromen, aanvullend openbaar vervoer (zoals taxi en deelfiets) en mogelijkheden tot ticketing via andere diensten niet gedeeld. Dit staat de ontwikkeling van Mobility as a Service (MaaS) in de weg en maakt het moeilijk om verkeersstromen te analyseren.

Er zijn door de Tweede Kamer al diverse moties ingediend over dit onderwerp, maar de deadline om data te verstrekken werd door TLS niet gehaald. Ten behoeve van een commissievergadering hebben OpenGeo en Open State hierover gepubliceerd. Dat heeft geleid tot diverse vragen en toezeggingen om de data alsnog snel beschikbaar te krijgen. OSF blijft de voortgang hiervan monitoren.

1.10 Meer ondersteuning voor de Tweede Kamer
Het heeft misschien ogenschijnlijk niet meteen iets te maken met onze missie, maar indirect wel degelijk. Daarom uitte adjunct-directeur van OSF Tom Kunzler in mei 2019 via zijn column bij *iBestuur* een lang opgekropte frustratie: door armoedige ondersteuning van Tweede Kamerleden kunnen zij hun werk niet goed uitvoeren. En dat heeft direct zijn weerslag op het werk van OSF en andere maatschappelijke organisaties die de Kamer vaak nodig hebben voor hun missie. Er kwamen veel reacties los, Tom verscheen in de media en stelde een petitie op die door ruim 30 organisaties is ondertekend.

2. Ontsluiten van informatie als open data en beschikbaar maken voor hergebruik
Data overheden ontsluiten en voor iedereen beschikbaar maken. Dat is uiteindelijk de kern van wat OSF doet. Hieronder leest u over de grotere projecten en initiatieven uit 2019 die primair hebben geleid tot het ontsluiten van data, maar in het verlengde daarvan vaak ook elementen beleidsbeïnvloeding enerzijds en het stimuleren van hergebruik anderzijds in zich hebben. Alle projecten die we starten houden we tegen de meetlat door te kijken of ze passen in de strategie waarin open verkiezingen, besluitvorming, geldstromen of prestaties van de overheid speerpunten zijn.

2.1 De verkiezingen van 2019
Het is een van de vier speerpunten van OSF en het hoogtepunt van een gezonde democratie: verkiezingen. Toch laat de transparantie en al helemaal de analyseerbaarheid van het verkiezingsproces in Nederland te wensen over. Daarom heeft OSF rond beide verkiezingen in 2019 (de Provinciale Staten- en Waterschapverkiezingen en Europese Parlementsverkiezingen) diverse grotere en kleinere projecten uitgevoerd om dat proces transparanter en controleerbaar te maken.

Stemlokalen
Een van die initiatieven is de doorontwikkeling van het platform ‘Waar is Mijn Stemlokaal?’ waarop we gemeenten al hun stemlokalen, inclusief extra informatie zoals geografie en toegankelijkheid, laten uploaden en zo bij alle verkiezingen hebben kunnen zorgen voor een landelijk overzicht. Dit ging echter niet zomaar, het achter de broek zitten van de gemeenten en het uiteindelijk zelf, handmatig compleet maken van het

platform was bij elke afzonderlijke verkiezingen een monsterklus - grotendeels gefinancierd door het ministerie van BZK.

Het was echter de moeite waard: niet alleen is het platform op verkiezingsdagen honderdduizenden malen bezocht door kiezers, het bood ook voor het eerst een manier om analyse uit te voeren op de locatie van stemlokalen en daarmee iets te leren over bijvoorbeeld locatie versus opkomst en toegankelijkheid. De interactieve kaart met alle stembureaus is via onze eigen embedcode en via datapersburea LocalFocus gebruikt door bijna alle noemenswaardige nieuwswebsites. En het Financieele Dagblad maakte onder de kop 'Amsterdammer stemt makkelijker dan Texelaar' een uitgebreide analyse van de locatiedata.

POLITIEK

Amsterdammer stemt makkelijker dan Texelaar

Gemeenten doen hun best, maar niet iedereen woont dicht bij een stembureau

FD van 23 mei 2019

Kieslijsten, programma's en Stem op een Vrouw
Voorafgaand aan alle verkiezingen heeft OSF ook de kieslijsten en verkiezingsprogramma's verzameld en doorzoekbaar gemaakt op de eigen website.

En voor het initiatief 'Stem op een Vrouw' hebben in aanloop naar de Europese verkiezingen op basis van die lijsten een tool gemaakt waarmee kiezers konden bepalen op welke kandidaat van de partij naar hun keuze ze strategisch zouden moeten stemmen om meer vrouwen in het Europees Parlement te krijgen. Eerder in het jaar leidde de samenwerking met deze organisatie al tot een artikel bij de NOS met de kop: *'Minder vaak (m) of (v) op kieslijst: 'Klinkt goed, maar is niet handig'*

deVolkskrant

Kiezer Henny Eliveld op 20 maart in een stembureau in Lelystad. Foto Raymond Rutting / de Volkskrant

Zo stemde uw wijk

Gemeenten moeten openbaar maken hoe in elke wijk is gestemd, maar doen dat vaak niet. Open State, Pointer en *de Volkskrant* vroegen alle gegevens op, zodat u alsnog precies kunt zien welke partij bij de verkiezingen de grootste was in uw wijk. P7

KIJK OP VOLKSKRANT.NL/STEMBUREAUS

Eindelijk: de **humeurige stripkater Heinz** beweegt!

INTERVIEW MET RENÉ WINDIG EN EDDIE DE JONG OVER DE VERFILMING VAN HUN GEESTESKIND V4-5

Wat is het **geheim** achter het speelplezier van Ajax?

AANSTEKELIJKE JONGENSSFEER P8-9
HET SUCCES IN CIJFERS P32-33

Voorpagina van de Volkskrant over de verkiezingsdata

Uitslagen

Ondanks dringende verzoeken van minister Kajsa Ollongren van BZK, hebben na de Provinciale Staten- en Waterschapsverkiezingen van maart 2019 slechts 85 van de 355 gemeenten hun verkiezingsuitslagen gedeeld als open data. Dat weten we, omdat we met het hele OSF team twee weken lang bezig zijn geweest om de verkiezingsuitslagen van alle Nederlandse stembureaus toch als open data te kunnen publiceren. Een monsterklus waarvoor we geen geld vonden, maar wel extra handen van journalisten van de Volkskrant en KRO-NCRV (Pointer). En met succes: we kregen de dataset compleet, haalden de voorpagina van de Volkskrant, en daarna talloze andere media, kwamen aan tafel bij zowel de Kiesraad als BZK en hebben inmiddels de toezegging van Ollongren dat ze machine-leesbare verkiezingsuitslagen als verplichting gaat opnemen in de nieuwe kieswet. De vele media-aandacht voor onze verzamelactie heeft er bovendien toe geleid dat na de Europese verkiezingen in mei 2019 heel veel meer gemeenten al pro-actief hun uitslagen als open data publiceerden. Wat in alle verbeteringen nog ontbreekt zijn standaarden en een centrale plek, daarvoor blijven we ijveren.

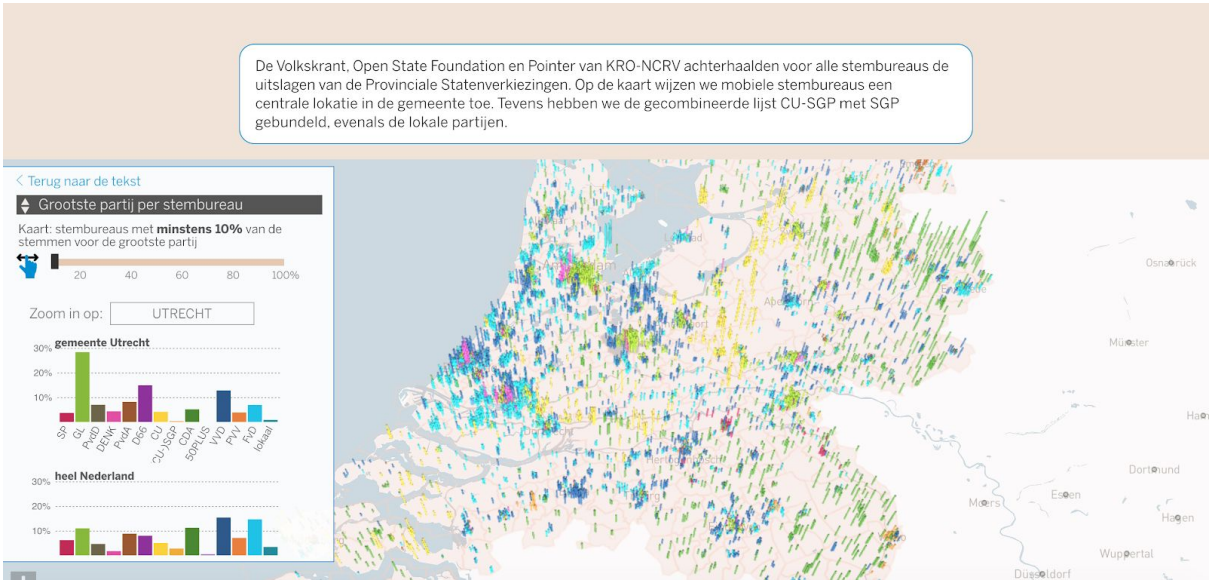

Interactieve kaart met verkiezingsdata op de site van de Volkskrant

En omdat op verkiezingen altijd besluitvorming volgt, maken we ons ook na iedere stemronde ook sterk voor het verzamelen en doorzoekbaar maken van de akkoorden. Dus hebben we alle provinciale coalitieakkoorden online verzameld.

Met uitzondering van het project 'Waar is mijn stemlokaal', was al het werk rond de verkiezingen in 2019 onbezoldigd.

2.2 Van gebrekkige overheidsalmanak naar een Allmanak
De overheidsalmanak - het officiële Nederlandse register van overheidsorganisaties, politici en overheidsfunctionarissen - staat vol met fouten. Bovendien ontbreekt veel essentiële informatie. Dat is gebleken uit onderzoek van OSF en met steun van het SIDN Fonds konden we in juni 2019 onze eigen 'Allmanak' lanceren: een website waarop de gegevens aangevuld en verbeterd worden, en waarop gebruikers de mogelijkheid hebben om KOOP (de uitvoeringsorganisatie van BZK die verantwoordelijk is voor de officiële almanak) te wijzen op fouten.

Niet lang na de lancering erkende staatssecretaris Knops (BZK) in antwoord op Kamervragen dat de overheidsalmanak inderdaad vol staat met fouten en dat dat de toegankelijkheid van de overheid in de weg staat. Hij heeft beterschap beloofd en extra redactionele ondersteuning voor KOOP. OSF blijft de kwaliteit van de overheidsalmanak in de gaten houden, en ontwikkelt de eigen Allmanak ook door.

2.3 Open Besluitvorming
OSF werkt tweeledig aan Open Besluitvorming. Enerzijds werkt het als medeactiehouder samen met provincie Zuid-Holland om het platform Open Stateninformatie uit te breiden en te verbeteren. Gedurende 2019 zijn er 6 provincies aangesloten op het platform en hebben aangegeven dit verder te willen brengen.

Tegelijkertijd is OSF in gesprek met de VNG over het Platform Open Raadsinformatie. Nadat OSF dit platform oorspronkelijk heeft opgezet, is het beheer - net als Open Stateninformatie - in handen van anderen. Hoewel OSF geen officieel functie heeft met betrekking tot ORI, zijn de gesprekken erop gericht om het platform verder uit te

breiden van de 120 reeds aangesloten gemeenten naar alle gemeentes om daarmee te transparantie van lokale overheden te verbeteren.

Daarnaast is het contact erop gericht om beide platformen van dezelfde functionaliteiten te voorzien, zodat er gezamenlijk opgetrokken kan worden om de platformen aan te laten sluiten op het Platform Officiële Overheidsinformatie (PLOOI), een centraal publicatieplatform van het ministerie van Binnenlandse Zaken. Deze samenwerking heeft ertoe geleid dat in het vierde kwartaal van 2019 de platformen geïntegreerd zijn in het nieuwe platform Open Besluitvorming.

In het verlengde van het platform is in maart 2019 de app 'Voordat het nieuws was' in beta gelanceerd - net voor de Provinciale Statenverkiezingen door de bedenkers (Oberon) dankzij een ontwikkelbudget van 30.000 euro dat door de provincies en het ministerie van BZK beschikbaar was gesteld was voor de winnaar van de App-challenge in 2018. De app maakt het mogelijk om, op basis van de platforms Open Raadsinformatie en Open Stateninformatie, naast de berichten op nieuwswebsites te zien en te zien welke besluitvormingsdocumenten ten grondslag liggen aan het artikel.

Tot slot heeft OSF onder de vlag van dit project samen met VNG Realisatie en provincies gewerkt aan, wederom, een informatiestandaard om raadsinformatie en Stateninformatie op uniforme wijze te kunnen uitwisselen. Deze standaard wordt hopelijk binnen afzienbare tijd getest en in gebruik genomen door de eerste leveranciers en vormt de garantie voor vergelijkbare en goed herbruikbare data.

2.4 Hergebruik data van de Tweede Kamer

OSF dringt al jaren aan op betere beschikbaarheid van de data van de Tweede Kamer. Op basis van de API van de Tweede Kamer hebben we ooit de website kamervragentracker.nl gemaakt. Maar het feit dat het open dataportaal van de Kamer niet goed functioneert en dat de data vaak verandert of incompleet is, maakt het onmogelijk om goede apps te baseren op de data. Ook hergebruikers klagen over de kwaliteit ervan.

Na het ondanks aandringen uitblijven van verbeteringen heeft OSF samen met hergebruikpartijen 1848.nl en Argu een brief gestuurd naar Kamervoorzitter Arib. Hierdoor is er merkbaar meer aandacht gekomen voor het gebrekkige functioneren van de open datadiensten van de Kamer en is er dit jaar een periodiek contact tot stand gekomen met de griffier. Eind dit jaar zijn we samen met twee andere partijen en gefinancierd door de Tweede Kamer begonnen met het uitgebreid testen van de nieuwe API. De resultaten daarvan verwachten we begin 2020.

Verder is sinds mei 2019 de samenwerking met 1848.nl ook op andere wijze versterkt: de developers van OSF werken sindsdien een paar uur per maand aan de doorontwikkeling van dit platform waarop de data van de Tweede Kamer voor hergebruik beschikbaar is. Dit is voor OSF een waardevolle manier om invloed uit te blijven oefenen op een goede beschikbaarheid van de data, pressie te houden op de Kamer en bovendien diensten als Open Raads- en Stateninformatie en PoliFLW ook via 1848 aan te bieden en zo een groter publiek te bereiken.

2.5 Open Spending

Al in 2013 richtte OSF de website openspending.nl op, een inmiddels veelgebruikt en geprezen platform dat via een pilot met een Amsterdams stadsdeel nu de begrotingen en

realisaties van alle Nederlandse gemeenten, provincies en waterschappen ontsluit. De wens van hergebruikers als journalisten en raadsleden tot meer details in de financiële data, staat al sinds 2015 op onze agenda en leidde dit jaar tot een door BZK gefinancierd project dat we deden in samenwerking met het CBS.

Doel van dit project: Het komen tot een nieuwe open datastandaard voor de uitwisseling van financiële gegevens tussen decentrale overheden en het CBS. Achterliggende gedachte was dat deze standaard ook moet gaan toestaan om meer gedetailleerde financiële (de zogeheten 'IV3') data mee te leveren.

Uiteindelijk hebben enkele tientallen overheden meegedaan aan (delen van) deze CBS/OSF-pilot. De resultaten van de pilot zijn samengevat in een rapport, dat de basis gaat vormen voor een tweede project in 2020. In die 'pilot deel 2' is het de bedoeling om het decentrale overheden definitief mogelijk te maken hun financiële gegevens aan te leveren in JSON in plaats van Excel, en om werk te gaan maken van de detaildata.

2.6 Open Poen

Wat als we kleine subsidieverstrekkingen ontdoen van de papierwinkel en de verantwoording vooraf, en digitale middelen inzetten om onze inwoners sneller en efficiënter te helpen bij buurtinitiatieven? Die vraag van de gemeente Amsterdam resulteerde halverwege 2019 tot de start van het pilot-project 'Open Poen' waarin OSF een real time dashboard heeft gebouwd waarop dankzij koppeling met een bank-API en gelimiteerde pinpassen, inwoners van Amsterdam met participatiebudget van de gemeente uitgaven kunnen doen voor hun buurtinitiatief.

Het project verkeert op het moment van schrijven nog in een (interne) testfase, maar het is de bedoeling dat op het openbare dashboard straks voor iedereen zichtbaar is wat voor aankopen er met welk budget zijn gedaan. Dit maakt de verantwoordingen van - in dit geval - kleine subsidies zowel eenvoudig als transparant. De pilot start met het budget voor één Amsterdamse buurt, maar de potentie en verwachte schaalbaarheid van dit idee is groot. In de ideale wereld gaan de data van Open Poen en Open Spending elkaar ergens ontmoeten.

2.7 PoliFLW & PoliScoops

PoliScoops is een nieuw project dat voortbouwt op ons bestaande en in 2018 met de SODA-Award onderscheidde platform PoliFLW, waarop we lokaal politiek nieuws verzamelen en toegankelijk maken. PoliScoops wordt een Europees platform waarin we nieuws van nationale politieke partijen van 28 EU landen en het Europees Parlement zelf verzamelen en vertalen. Een interessante future zal zijn dat bezoekers alerts kunnen instellen op keywords en zo een mail krijgen wanneer er iets relevants voorbijkomt. We zijn blij met de steun van de NL-net Foundation voor dit project. De livegang verwachten we in voorjaar 2020.

Ondertussen is PoliFLW zelf dit jaar met steun van het SIDN Fonds verder ontwikkeld. Zo zijn er zijn mailnotificaties mogelijk gemaakt en is het platform verder onder de aandacht gebracht bij journalisten en belangenbehartigers.

De data van PoliFLW is bovendien in de eerste helft van 2019 door de Hogeschool Utrecht gebruikt om hun studenten ervaring te laten opdoen met grote databases. Andersom hebben de studenten OSF geadviseerd over het toevoegen van data van lokale politieke partijen die een technisch uitdagende website hebben.

2.8 Open Multilaterals
Op het platform openmultilaterals.org zijn de aanbestedingen van de NAVO, de VN en de Wereldbank transparant en doorzoekbaar gemaakt en op een kaart weergegeven. Uit pdf-documenten zijn bijna 400.000 contracten die deze organisaties uitreiken gescraped en als open data beschikbaar gesteld. Dit is het resultaat van werk dat OSF kon doen door een goede samenwerking met Hivos en Cordaid rond transparantie van multilaterale organisaties.

Het doel van Open Multilaterals is naast transparantie en het bevorderen van hergebruik van de data ook het voeren van campagne om lidstaten en multilaterale organisaties ervan te overtuigen om data op een goede wijze beschikbaar te stellen, en de data uit te breiden met extra informatie.

Na een succesvolle start van het platform, werkten Hivos, Cordaid en Open State in 2019 opnieuw samen om de website te verbeteren, de data meer te laten hergebruiken en samen te lobbyen bij Kamerleden en ministeries. Het hogere doel hiervan is controleerbaarheid van het aanbestedingsbeleid van deze mondiale organisaties en inzicht in welke en hoeveel bedrijven in de lidstaten hiervan profiteren.

Aan de hand van de gevonden data over 2018 is er in april 2019 een brief opgesteld en aangeboden aan Tweede Kamerleden om aandacht te vragen voor transparantie bij de genoemde organisaties. Deze brief heeft geleid tot vragen tijdens het Algemeen Overleg van de commissie Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking. De minister heeft hierop toezeggingen gedaan om te onderzoeken hoe de transparantie rondom de contracten van de NAVO, VN en Wereldbank verbeterd kan worden en om bij de vergadering van de Wereldbank aandacht te vragen voor het onderwerp. Wegens afwezigheid door de minister bij de eerste daaropvolgende mogelijkheid is deze toezegging (nog) niet uitgevoerd.

2.9 Wat kost mijn zorg?
Begin 2019 is een gezamenlijk project met de Consumentenbond afgerond, dat als doel had om -ondanks de ondoorzichtigheid hiervan- grip te krijgen op de kosten van ziekenhuisbehandelingen. OSF heeft de website ontwikkelt waarop via crowd sourching uiteindelijk ruim 10.000 ziekenhuisrekeningen zijn verzameld. Dit is een belangrijk begin van verdere ijver om meer transparantie van ziekenkosten- en medicijnprijzen, waartoe OSF op dit moment samenwerkingen verkent met andere organisaties.

De data van de zorgtool is overhandigd aan de journalisten van het datateam van KRO-NCRV, die in mei 2019 een uitgebreide productie hebben gemaakt over de prijzen in ziekenhuizen: ‘Het verhaal achter de enorme prijsverschillen voor dezelfde medische behandeling.’

Productie van Pointer (KRO-NCRV) op basis van de zorgkosten-data.

3. Kennisdelen, bevorderen van bewustwording en het ondersteunen van hergebruik van open data

Meer en meer richten de activiteiten van OSF zich naast het in praktische zin ontsluiten en beschikbaar maken van data, en beïnvloeding van transparantiebeleid ook op het in bredere zin uitdragen van het grote belang van de open overheid. Dat doen we veelvuldig middels spreekbeurten, opiniestukken of kennisbijeenkomsten, maar zeker ook door iedereen die open data van de overheid wil hergebruiken daarbij te helpen. Immers: pas als dat gebeurt en als de hele samenleving profiteert van de data, krijgt digitale transparantie zijn echte waarde. Hieronder leest u over een aantal activiteiten die in grote mate passen bij deze doelstelling.

3.1 Accountability Hack 2019

In oktober organiseerden OSF de 2019-editie van de Accountability Hack. Na een lange dag programmeren in de Tweede Kamer hebben de bedenkers van de applicaties 'Pharmalarm' (Deloitte) en 'POcket' (Birch) Accountability Hack 2019 én een ontwikkelbudget van 20.000 euro gewonnen.

In totaal deden 22 teams mee aan de derde editie van de Accountability Hack, een initiatief van de Tweede Kamer, het Ministerie van BZK, het Ministerie van Financiën, het CBS, de Algemene Rekenkamer en Open State Foundation. Accountability Hack daagt developers, data-analisten en designers uit om met open overheidsdata resultaten en effecten van overheidsmaatregelen in kaart te brengen.

De twee winnaars van de Accountability Hack zijn in overleg met de Tweede Kamer een plan maken voor de doorontwikkeling van hun toepassing. Hiervoor is per winnaar een budget van 20.000 euro beschikbaar. De winnaars krijgen hierbij ook begeleiding van OSF.

Accountability Hack laat duidelijk zien wat de meerwaarde is van open overheidsdata. De toepassingen die hebben gewonnen zijn concrete toepassingen die de Tweede Kamer

verder kunnen gaan helpen. Ook hopen we dat anderen geïnspireerd zijn om ook met open data van de overheid aan de slag te gaan.

Accountability Hack 2019. Foto: Sebastiaan ter Burg, CC BY 2.0

3.2 Adviestraject Provincie Zuid-Holland
Voor de provincie Zuid-Holland werkt OSF tussen juni en december 2019 aan een strategisch advies over het op duurzame en bruikbare wijze ontsluiten van alle besluitvormingsdata van de provincie. Zuid-Holland is actiehouder voor het actiepunt Open Besluitvorming in het Actieplan Open Overheid van het ministerie van BZK en stelt zijn wob-documenten, GS-besluiten en Stateninformatie voor een groot deel al beschikbaar. Ook wordt gewerkt aan het ontsluiten van open data, het archiveren en relateren van documenten. De aanstaande Wet open overheid maakt bovendien het centraal publiceren van deze data via platform PLOOI van uitvoeringsorganisatie KOOP verplicht.

Deze ontwikkelingen brengen verschillende vragen met zich mee over het ontsluiten, publiceren en beheren van deze informatiestromen nu en in de toekomst. De provincie Zuid-Holland heeft OSF daarom gevraagd technische werkzaamheden uit te voeren en een adviesrapport op te leveren voor toekomstige beheer van diverse informatie-categorieën. Dat rapport is in de tweede helft van 2019, na een uitgebreide interne vragenronde en een inventarisatie van de systemen, opgeleverd.

3.3 Open Algoritme
Hoe beïnvloeden (overheids)algoritmes onze levens? Hoe verhoudt het gebruik van kunstmatige intelligentie door overheden zich tot onze rechten en vrijheden? En hoe gaat de overheid hier verantwoord mee om? Om antwoord te krijgen op deze belangrijke vragen, is OSF in juni 2019 met steun van een zogeheten ‘pionierssubsidie’ van het

SIDN Fonds, gestart met het onderzoeksproject *Open Algoritme*. Binnen dit project is er een community-bijeenkomst (meet-up) georganiseerd over het onderwerp, en in november van dit jaar kwamen 12 experts bijeen op het kantoor van OSF om een dagdeel aan de hand van stellingen en groepsgesprekken dichterbij een antwoord te komen op de zojuist genoemde grote vragen.

Deze sessies hebben, samen met een flinke reeks aan gesprekken over algoritmes en AI-gebruik bij overheidsinstellingen op zowel landelijk als lokaal niveau, geleid tot een voor OSF waardevolle rapportage die ons goede handvatten biedt om de komende jaren meer activiteiten te ondernemen op het gebied van uitlegbaarheid en verantwoorde transparantie van automatische besluitvorming.

3.4 Wat willen journalisten?
Als sinds de oprichting is OSF verweven met de journalistiek en zijn er vele samenwerkingen en optredens in de media geweest. Toch zien we dagelijks dat het echte (her)gebruik van de data die we ontsluiten door journalisten maar mondjesmaat voorkomt. En dat terwijl hier zoveel nieuws in zit verscholen en data de waakhondfunctie van de journalistiek enorm kan helpen. Om grip te krijgen op de oorzaak hiervan zijn we eind juni 2019 gestart met een eerste onderzoek dat middels interviews met journalisten van regionale en lokale media antwoord moet gaan geven op 2 hoofdvragen: A) Aan welke data hebben deze journalisten het meest behoefte? En B) op welke manier moet OSF die data presenteren zodat ook niet-gespecialiseerde journalisten er onderzoek mee kunnen uitvoeren? De uitkomsten van dit onderzoek, dat werd gesteund door het Stimuleringsfonds voor de Journalistiek, heeft ons bijzonder veel inzicht gegeven in manieren waarop we journalisten beter kunnen helpen bij het gebruik van open data. Een eerste nieuwe project dat mede op deze uitkomsten is gebaseerd, gaat in 2020 van start.

3.5 Community-onderzoek DONL
OSF heeft in opdracht van het ministerie van Binnenlandse Zaken en in samenwerking met Kennis- en Exploitatiecentrum Officiële Overheidspublicaties (KOOP) onderzoek gedaan naar de potentie van communities voor het platform data.overheid.nl. Het platform krijgt in 2020 een vernieuwde opzet, waarbinnen de communities een centrale rol zullen krijgen.

De wens vanuit het ministerie is om een levendige online community te organiseren op deze website, zodat het aanbod van datasets; de manier van publiceren; maar ook de manier van communiceren beter aansluit op de wens van de hergebruiker. Wanneer deze aansluiting gevonden wordt, wordt het platform - en daarmee de datasets - toegankelijker voor de hergebruiker; hetgeen aansluit bij de doelen van Open State Foundation. De oplevering van het onderzoek staat gepland voor het eerste kwartaal van 2020.

In 2019 is er begonnen met de voorbereiding van de organisatie van rondetafelgesprekken met potentiële data-(her)gebruikers. Het doel van deze gesprekken is om inzicht te krijgen op de kans van slagen van online communities op data.overheid.nl. De bijeenkomsten staan gepland voor het eerste kwartaal van 2020.

Eind 2019 is er door OSF deelgenomen aan algemene gebruikersbijeenkomsten voor de gebruikers van data.overheid.nl om eerste inzichten voor het onderzoek vergaren. Ook is er deelgenomen aan de start en de vervolgbijeenkomsten community rondom het thema

Onderwijs, om met participatief onderzoek te bekijken waar kansen liggen en fouten gemaakt zijn bij het opstarten van een dergelijke community.

3.6 Labour Games

In februari vond de 'playtest' plaats van de Labour Games, een aantal spellen die zijn ontwikkeld met het doel door speels design en data analyses mensen te helpen hun weg te vinden op de arbeidsmarkt. En eind maart zijn twee OSF-collega's naar een meerdaagse sessie in Rome geweest, die de afronding was van project. Labour Games was een internationaal project, gefinancierd door de Europese Unie, waarin OSF een van de coalitieleden was. Het meerjarige traject heeft uiteindelijk onder meer geleid tot *Hold Your Temper*-kaartspel, de *Hold Your Temper*-app en *First Impressions.*

3.7 Meet-ups Open State Foundation

Meet-ups zijn kleinschalige bijeenkomsten over een specifiek en meestal tech-gerelateerd onderwerp, waarbij een aantal sprekers wordt uitgenodigd en er verder veel ruimte is voor kennisdeling door alle aanwezigen. Open State Foundation heeft dit jaar deze traditie nieuw leven ingeblazen en is weer meet-ups gaan organiseren in het eigen kantoor. De bijeenkomsten gingen over onder meer open rechtspraak, open mobiliteit, algoritmes en transparante verkiezingen.

3.8 In de media

Niet alleen via datajournalistieke verhalen verschijnt de naam van OSF zo nu en dan in de media. Ook voor de organisatie zelf en haar missie is in 2019 de nodige aandacht geweest. Zo kwamen we aan het woord in de Volkskrant over de (eerder in dit verslag beschreven) gebrekkige wijze waarop veel gemeenten hun verkiezingsuitslagen publiceerden. De NOS besteedde aandacht aan ons doorlopende onderzoek naar de beveiliging van gemeentewebsites. Journalistenblad Villamedia interviewde directeur Wilma Haan over haar drijfveren en over de aansluiting tussen OSF en de journalistiek. En bij Binnenlands Bestuur verscheen een lang artikel over het open data-beleid van gemeenten, met ook OSF aan het woord.

3.9 Stukken van eigen hand

En tot slot verschenen er in 2019 ook (opinie)artikelen van de hand van Open State-medewerkers op diverse plekken in de media. Adjunct-directeur Tom Kunzler zette dit jaar op de site van iBestuur namens ons de laatste puntjes op de Wet open overheid, en verklaarde (met vrij veel reacties als gevolg) de oorlog aan PDF-bestanden. In Trouw verscheen een stuk dat Tom schreef met collega's van Tax Justice en Transparency International, dat opriep tot een open UBO-register.

Van directeur Wilma Haan verscheen een stuk bij Binnenlandse Bestuur over de gebrekkige verkiezingsdata van 2019. En samen met collega Lucas Benschop van het platform 1848.nl publiceerde ze op de opiniepagina van Het Parool een artikel dat lokale overheden opriep tot het meer en beter ontsluiten van hun data.

4. Organisatieontwikkeling van Open State Foundation.

Organisatorisch was 2019 voor OSF een transitiejaar. Er vond een aantal bepalende personele wijzigingen plaats, en een nieuwe bestuursvoorzitter trad aan.

Op 1 maart van dit jaar is journalist Wilma Haan benoemd tot nieuwe directeur van OSF. Wilma volgt Arjan El Fassed op, die sinds juli 2018 weg was, en Tom Kunzler, die in de tussenliggende periode directeur ad interim is geweest. Wilma werkte voorheen bij onder meer Het Parool en NU.nl, en is via het bestuur van de NVJ en de RvT van de NLPO nog steeds nauw verbonden aan de journalistiek. Bij Open State Foundation is ze in 2019 onder meer begonnen met het verbreden van de focus van 'open data' naar 'open overheid' en met het nog meer en beter faciliteren van hergebruikers van open data.

Sinds maart wordt door de nieuwe directie ook gewerkt aan de versteviging of verbetering van interne processen. Zo wordt door de controller nu maandelijks een update gegeven van de financiële situatie van de organisatie, is de urenregistratie strak getrokken en wordt er kritisch gekeken naar de manier waarop vacatures in de toekomst worden ingevuld.

2019 is weliswaar met een klein verlies afgesloten - met name een nawee van de onderbezette periode in 2018, de start van nieuwe mensen op vitale plekken in 2019 en het eindigen van de organisatie-ondersteuning van Adessium Foundation - maar het bestuur ziet een opwaartse trend in de tweede helft van het jaar en heeft vertrouwen in zowel de beoogde ingrepen als in de acquisitie voor het komende jaar.

In het bestuur van Open State Foundation heeft ook een belangrijke wijziging plaatsgevonden: mede-oprichter en voorzitter van het eerste uur Stef van Grieken heeft in januari 2019 het stokje overgedragen aan Ton Zijlstra. Ton is in het dagelijks leven mede-eigenaar van The Green Land en werkt als data-adviseur. Bij OSF was hij eerder betrokken als externe evaluator.

Andere personele wijzigingen in 2019: projectleider Leydi van den Braken verliet OSF in april, en werd opgevolgd door Lisette Kalshoven. Eind dit jaar is besloten dat Lisette per 1 januari 2020 de functie van programmamanger krijgt en samen met de directeur het MT van de stichting gaat vormen. Eerst ad interim en later adjunct-directeur Tom Kunzler verruilde in november, na de nieuwe directeur te hebben ingewerkt, OSF voor een baan in de public relations. Nieuwe collega Tom Bolsius is sinds 1 september in dienst als senior projectleider en maakte daarmee het team compleet.

Een flink aantal goede stagiairs tot slot, heeft Open State Foundation de afgelopen 12 maanden verrijkt met waardevolle ondersteuning of onderzoeken: Maarten Visser (Haagse Hogeschool) onderzocht tussen december 2018 en juni 2019 de AVG Verwerkingsregisters. Anne Dijkstra (Universiteit Utrecht) deed in het eerste half jaar van 2019 afstudeeronderzoek naar open data-governance en de verschillen tussen Frankrijk, het Verenigd Koninkrijk en Nederland. Jesse Hablé (TU Delft) studeerde in diezelfde periode cum laude bij ons af op de vraag wat overheden weerhoudt van digitale transparantie. In september is Maartje Swartjes (Universiteit Utrecht) begonnen aan een adviestraject over onze community, en aan een meewerkstage. Nele Wensauer (Universiteit van Amsterdam) doet onderzoek naar de data in onze Allmanak en gaat proberen inhoudelijke analyses te maken op basis van die data.

Een vooruitblik op 2020

Om de continuïteit van OSF in 2020 na het met enig verlies afgesloten vorige jaar te waarborgen, voert de directie een aantal wijzigingen door in de organisatie. De noodzaak daartoe is vooral versterkt door de gevolgen van de coronacrisis die op het moment van

schrijven van dit jaarverslag woedt en -vanzelfsprekend- ook onze organisatie raakt. En door het vertrek van beide MT-leden in de loop van het jaar.

Om te beginnen is een vacature die in maart 2020 (wegens natuurlijk verloop) ontstond voorlopig niet ingevuld, en wordt ook het tijdelijke contract van een van onze medewerkers per juni beëindigd.

Het door de coronacrisis per half maart in korte tijd wegvallen van acquisitietrajecten en de sterke vermindering van declarabele uren, is daarnaast in de periode maart t/m mei opgevangen met NOW-steun van de overheid. Deze steun heeft het team de ruimte gegeven om in die maanden vol in te zetten op het werven van nieuwe opdrachten en projectfinanciering door fondsen. Dit is succesvol verlopen, en de ingrepen te tezamen hebben ervoor gezorgd voor een fors aantal projecten die starten in juni of later in de zomer.

Om sowieso al meer grip te houden op de projectenorganisatie die OSF - sinds het wegvallen van de samenwerking met Adessium - volledig is geworden, is de directie oper 2020 gaan werken met kwartaalbegrotingen en -realisaties. Dit is in tijden van crisis en het al dan niet aanvragen van overheidssteun van extra belang gebleken.

In juni werd duidelijk dat zowel de programmamanager (per augustus) als de directeur (na de zomer) OSF gaan verlaten. Dit dubbele vertrek komt overigens voort uit louter toeval, en heeft geen enkele andere reden dan dat beide collega’s na ampel beraad hebben gekozen voor een professionele kans op een andere plek. Voor beide plekken zijn op het moment van schrijven wervingstrajecten in gang. Het bestuur heeft er vertrouwen in dat de functies opnieuw goed kunnen worden ingevuld. Ook is het bestuur zelf in deze fase wat nauwer betrokken bij de werkorganisatie, waardoor zij indien nodig (lees: als het vertrek van de huidige en de start van een nieuwe directeur niet precies samenvallen) een interim-directie-rol op zich kan nemen.

Opnieuw beweging in onze kleine organisatie dus, maar het bestuur heeft veel vertrouwen in de lopende projecten en de projecten-pijplijn enerzijds, en in het zittende team en het wervingsproces voor nieuwe collega’s anderzijds.

Voor de goede orde is het goed om te noteren dat de financiële stabiliteit van OSF voor de korte termijn niet in gevaar is. Het risico voor de organisatie zit eerder in de onzekere gevolgen van (bezuinigingen door) de coronacrisis op de iets langere termijn. Daarom wordt nu al vooruit gewerkt aan een herziene strategie voor 2021 en verder, en zal het nieuwe MT van OSF nadrukkelijk de opdracht krijgen om een beleidsplan te schrijven waarin nieuwe verduurzaming van de organisatie en bijbehorend financieringsmodel een prominente plek inneemt. Ook de al ingezette inhoudelijke verbreding van Open State zal daarin moeten worden verankerd.

De developers van OSF. Foto: Sebastiaan ter Burg, CC BY 2.0